

چگونه می توانم مشکل کند نویسی در درس املاء را در دانش آموزانم کاهش دهم

زینب محمدنژاد^۱، شهرداد عبداللهی^۲، نسرین محمدنژاد^۳

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه محقق اردبیلی. آموزگار

۲- استاد فلسفه تعلیم و تربیت. دانشگاه فرهنگیان اردبیل

۳- کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه پیام نور. آموزگار

mohammadnadjad@yahoo.com

چکیده

پژوهش حاضر از نوع اقدام پژوهی با عنوان چگونه می توانم مشکل کند نویسی در درس املاء را در دانش آموزانم کاهش دهم. در نوشتار دانش آموزان مقطع ابتدایی، مشکلات فراوانی مانند کند نویسی، کج نویسی، پر فشار نویسی، راست نویسی بیش از حد و موارد بسیار دیگری وجود داشته که مجموع این مشکلات کند نویسی نام می گیرد. کند نویسی سبب بروز مشکلات فراوانی در درس املاء می شود و دانش آموزان را در انجام تکالیف ناتوان می سازد. اهمیت درس املاء و وجود مشکلات فراوان کند نویسی در این درس انگیزه ای شد که اقدام پژوهی حاضر در جهت کاهش مشکل کند نویسی دونفر از دانش آموزان پایه سوم ابتدایی مدرسه شهید آقایی ارجق منطقه ی لاهرود یک نفر دختر و یک نفر پسر که مشکل کند نویسی داشتند انتخاب شدند. این پژوهش از نوع اقدام پژوهی می باشد. و برای شیوه ی گردآوری اطلاعات از اسناد و مدارک، مصاحبه با والدین، مشاهده ی معلم در کلاس درس و استفاده از نظرات همکاران می باشد استفاده شد. و نحوه ی تحلیل داده ها مبتنی بر روش توصیفی- تحلیلی است. نتایج یافته های به دست آمده از این پژوهش نشان داد که با تقویت کردن عضلات انگشتان دست، روش صحیح گرفتن مداد در دست، روش درست فشار دادن قلم بر روی کاغذ، افزایش اعتماد به نفس و انگیزه ی نوشتن و کاهش استرس در دانش آموزان باعث کاهش مشکل کند نویسی آنها شد.

کلمات کلیدی: دانش آموزان، کند نویسی، املاء نویسی.

۱- مقدمه

کند نویسی^۱ یکی از مشکلات دانش آموزان در مقطع دبستان است که می تواند در آینده نیز با آنان همراه باشد. یکی از اصلی ترین این مشکلات کند نویسی است. در نوشتار دانش آموزان مقطع ابتدایی، مشکلات فراوانی مانند کند نویسی، کج نویسی، پر فشار نویسی و موارد بسیار دیگری وجود داشته که مجموع این مشکلات کند نویسی نام می گیرد. کند نویسی سبب بروز مشکلات فراوانی در درس املا می شود و کودک را در انجام تکالیف ناتوان می سازد. اگر کند نویسی در سنین پایین درمان نگردد، در بزرگسالی باعث به وجود آمدن مشکلات دیگری می شود (عرفانیان، ۱۳۹۳: صص ۲۱-۳۴). کند نویسی سبب بروز مشکلات فراوانی مخصوصاً در درس املا می شود. اولین گام برای برطرف کردن هر ضعفی شناخت آن می باشد. اگر معلم و مربی به موقع و دقیق مشکلات دانش آموز را تشخیص دهد می تواند سریع راه حل مناسب و منطقی را برای حل مشکل انتخاب و در جهت بهبود وضعیت آموزشی دانش آموزان اقدام نماید (ملکوتی، ۱۳۹۴: صص ۱۱۱-۱۲۳).

ممکن است یکی از علل کند نویسی در دانش آموزان ترس و اضطراب القا شده از سمت معلم و یا از سمت والدین باشد؛ توقعاتی که والدین از فرزند خود دارند باعث می شود نوعی وسواس در او به وجود بیاید که گمان می کند که درست ننوشته است، پس به طور مداوم نوشته هایش را پاک می کند و سعی دارد مداد را فشار دهد و با دقت بیشتری بنویسد که این دقت بیش از اندازه باعث می شود کودک کند عمل کند.

۲- بیان مساله

مسئله اصلی در اقدام پژوهی حاضر مشکل کند نویسی دانش آموزان ابتدایی و ارائه ی راهکارهای مناسب جهت رفع این مشکل می باشد. با توجه به مقدمه ای که در صفحه ی قبل به موضوع کند نویسی و مشکلاتی که کند نویسی در دانش آموزان به وجود می آورد. بیشتر فعالیت های نوشتاری بچه های کند نویس باید در مدرسه و میان همکلاسی ها انجام گیرد تا حس رقابت کودک تحریک و خودباوری او رشد کند. هر چند وقت یک بار مسابقه ی تند نویسی در کلاس انجام گردد تا این گونه کودکان به فعالیت واداشته شوند. رنگ آمیزی نقاشی ها به صورت حرکت افقی، عمودی و مورب کمک شایانی در تند نویسی دانش آموز دارد. همچنین قبل از نوشتن، هر روز ۵ دقیقه انگشتان کودک را نرمش باز و بسته بدهید. ترغیب و تشویق بچه ها به خوش نویسی و تند نویسی نیز موثر می باشد. به علت خستگی زودرس این گونه دانش آموزان، بهتر است فعالیت های آنان در چند مرحله انجام گیرد؛ در ضمن به آن ها تکالیف کم حجمی بدهید (ملکوتی، ۹۴: صص ۱۱۱-۱۲۳). بسیاری از معلمان می پندارند که تنها روش آموختن املا ی کلمات، مشق نویسی از روی کتاب و نوشتن دیکته از هر درس است. ولی هیچ یک از این دو راه نمی تواند روش مفیدی باشد. چون اولی فقط بر تمرین و تکرار طوطی وار تکیه می کند و دومی بر حافظه. املا نیز مانند سایر دروس نیاز به آموزش دارد و واگذاری آن به دانش آموزان و راهنمایی نکردن، سبب می گردد که دانش آموزان نتوانند آن چنان که شایسته و بایسته است در درس املاء نویسی پیشرفت کنند (آورنده، ۱۳۹۲: ص ۹۲).

۳- اهداف پژوهش

در این پژوهش به دنبال بررسی تعیین اینکه چگونه می توانم مشکل کند نویسی در درس املاء را در دانش آموزانم کاهش دهم. هستیم.

۳-۱-اهداف کلی

چگونه می توانم مشکل کند نویسی دردرس املاء را در دانش آموزانم کاهش دهم.

۳-۲-سؤالات پژوهش

- ۱- آیا عضلات انگشت دانش آموز ضعیف است؟
- ۲- آیا موقع املاء نوشتن مداد را بر روی کاغذ محکم فشار می دهد؟
- ۳- آیا موقع املاء نوشتن مداد را به طور صحیح در دست می گیرد؟
- ۴- آیا انگیزه لازم برای یادگیری و نوشتن را دارد؟
- ۵- آیا در انجام کارهای ظریف دیگر مثل دکمه بستن و لباس پوشیدن هم کند عمل می کند؟

۴- اهمیت و ضرورت پژوهش

تجربه ثابت نموده انجام بازی های محلی که با حرکت سریع و زیاد همراه است، در تندنویسی کودک موثر می باشد (ملکوئی، ۹۴: صص ۱۱۱-۱۲۳). اگر مشکل کندنویس دانش آموزان در درس املاء اصلاح نشود این امکان وجود دارد که این مشکل به انجام تکالیف در دیگر سرایت کند و دانش آموزان از پیشرفت تحصیلی خوبی برخوردار نشوند. پس لازم است پژوهشی با این عنوان که: چگونه می توانم مشکل کند نویسی دردرس املاء را در دانش آموزانم کاهش دهم در این زمینه صورت بگیرد تا ضمن کاهش کندنویسی دانش آموزان با استفاده از تحقیقات صورت گرفته در این زمینه به ارائه ی روشها و طرحهای مناسب و مفید پرداخته شود.

۵- مبانی نظری پژوهش

۵-۱- کندنویسی

در نوشتار دانش آموزان مقطع ابتدایی ، مشکلات فراوانی مانند کند نویسی ، کج نویسی ، پر فشار نویسی ، راست نویسی بیش از حد و موارد بسیار دیگری وجود داشته که مجموع این مشکلات کند نویسی نام می گیرد. کند نویسی سبب بروز مشکلات فراوانی در درس املاء می شود و کودک را در انجام تکالیف ناتوان می سازد. اگر کند نویسی در سنین پایین درمان نگردد، در بزرگسالی باعث به وجود آمدن مشکلات دیگری می شود (عرفانیان، ۱۳۹۳: صص ۲۱-۳۴).

۵-۱-۱- علت کندنویسی

از علل کند نویسی می توان به این موارد اشاره کرد:

- عدم هماهنگی چشم و دست
- عدم صحیح در دست گرفتن قلم و فشار زیاد قلم روی کاغذ
- ضعیف بودن عضلات انگشتان و دست
- بد گرفتن مداد
- کوتاه بودن مداد
- بد نشستن و ارتفاع صندلی
- بد گذاشتن کاغذ روی میز
- چپ دستی
- گذاشتن سر روی میز و نزدیک دفتر و کتاب موقع نوشتن

۵-۱-۲- پیامدهای کندنویسی

کند نویسی سبب بروز مشکلات فراوانی در درس املا می‌شود و کودک را در انجام تکالیف ناتوان می‌سازد. کند نویسی یکی از مشکلات دانش آموزان در مقطع دبستان است که می‌تواند در آینده نیز با آنان همراه باشد. یکی از اصلی ترین این مشکلات کند نویسی است. اگر کند نویسی در سنین پایین درمان نگردد، در بزرگسالی باعث به وجود آمدن مشکلات دیگری می‌شود. کند نویسی سبب بروز مشکلات فراوانی مخصوصا در درس املا می‌شود. اولین گام برای برطرف کردن هر ضعفی شناخت آن می‌باشد. گاهی اوقات شاگرد موضوع را نمی‌تواند درست بخواند و یا نمی‌تواند درست بنویسد بنابراین نمره نمی‌آورد. و این امر باعث شکست دانش آموز در زمینه ی تحصیلی او شده و اعتماد به نفس او را پایین می‌آورد. اگر معلم و مربی به موقع و دقیق مشکلات دانش آموز را تشخیص دهد می‌تواند سریع راه حل مناسب و منطقی را برای حل مشکل انتخاب و در جهت بهبود وضعیت آموزشی دانش آموزان اقدام نماید.

۵-۱-۳- راهبرد کندنویسی

- انداختن کش اسکناس به دور انگشتان دستی که می‌نویسد و سپس بازکردن انگشتان تا کش به شکل الگو در مج بیفتد.
- ورزش انگشتان را شروع کند مثل حرکت انگشتان بر روی پلکان بالا رفتن وپایین رفتن.
- خمیر بازی چنگ زدن به آن ورز دادن خمیر با دو انگشت سبابه و اشاره.
- در نوشتن از روی الگو مثل نقطه چین کلمات حتما تایم و زمان را بگیرند و طبق زمان بنویسد سپس زمان را کم و کمتر کنید.
- جستجوی اشیاء ریز مثل تیله، نخود، تراش، هسته خرما و... در داخل کیسه پراز ماسه و نمک یا چوب اره شده با انگشتان دستی که مداد به دست می‌گیرد.
- غلت دادن گوی در داخل نمک و ماسه با انگشتی مداد به دست می‌گیرد.
- با انگشتی که قلم می‌گیرد و می‌نویسد از روی زمین چوب کبریت پخش شده را با ثبت زمان دونه دونه جمع کند.
- چنگ زدن و فشردن توپ پلاستیکی یا توپ چرخ ماشین و دوچرخه با انگشتان دستی که قلم بدست می‌گیرد.
- بازی طناب کشی با بدو انگشت بصورت قلاب بین دو نفر یا بلند کردن وزنها کش مفید است.
- چنگ زدن و شانه کردن مو با دست توسط کودک.
- ریش ریش کردن تار های فرش یا نخ کاموا با انگشتان دستی که قلم به دست می‌گیرد.

۶- پیشینه ی پژوهش

هاشمی کاشی ثانی (۱۳۹۱) در اقدام پژوهی خود تحت عنوان " چگونه توانستم با روش املای آموزشی و مشارکت دانش آموزان سطح نمرات درس املا را ناباورانه ارتقا دهم." و در کلاسی با جامعه ی آماری ۳۲ نفر به برخی از راهکارهای مشارکتی در تقویت املا پرداخته است. این راه کارها عبارتند از: مطالعه ی کتاب های در زمینه ی اختلالات یادگیری، تهیه ی کتاب های نظم و نثر مورد علاقه ی اکثریت دانش آموزان، استفاده از نظر شاگردان و اولیای آنها، بهره مندی از نظر اساتید محترم، تقسیم ساعات املا به دو قسمت ۱۵ دقیقه آموزش و ۳۰ دقیقه ارزشیابی.

هاشمی کاشی ثانی (۱۳۹۱) با عمل به این راه کارها به این نتایج دست یافته بود: میزان علاقه مندی دانش آموزان به درس ادبیات را که درمهرماه ۳۷٪ بوده به ۸۵٪ افزایش پیدا کرده و میانگین نمرات املاء از ۱۶/۱۲ به ۱۹/۶۵ رسانده.

در مقایسه با هاشمی کاشی (۱۳۹۱)، پروین (۱۳۸۹) به یافته های مفیدتری در درس املا دست یافته است. در اقدام پژوهی ایشان تحت عنوان " درس املا و بررسی راه های مشارکت فعالانه دانش آموزان در درس املاء " به بررسی علل بروز مشکلات در آموزش املا پرداخته است. او در این زمینه یافته های زیر را به دست آورده است:

بسیاری از معلمان می‌پندارند که تنها روش آموختن املاهای کلمات، مشق نویسی از روی کتاب و نوشتن دیکته از هر درس است. ولی هیچ یک از این دو راه نمی‌تواند روش مفیدی باشد. چون اولی فقط بر تمرین و تکرار طوطی وار تکیه می‌کند و دومی بر حافظه. املا نیز مانند سایر دروس نیاز به آموزش دارد و واگذاری آن به دانش آموزان و راهنمایی نکردن، سبب می‌گردد که دانش آموزان نتوانند آن چنان که شایسته و بایسته است در درس املا پیشرفت کنند. روش املا نوشتن یکنواخت نباشد و معلم از روش‌های دیگری به ابتکار خود استفاده نماید. آموزش املا مربوط به ساعت این درس در برنامه‌ی کلاسی نیست. بلکه اگر در همه دروس هماهنگی وجود داشته باشد، کمک شایانی در این راه خواهد شد. معلم به منظور گسترش دادن زمینه‌ی اطلاعات لغوی، تسهیل در فهم لغات مشکل و رسیدن دانش آموزان به مراحل و سطوح بالای یادگیری، باید از لغات هم خانواده، مشتقات و کلمات متضاد استفاده نماید. لازم است دانش آموزان قواعد درست نویسی، رسم الخط مطابق با بخش نامه‌های ارسالی، چگونگی تصحیح املا و بارم غلط‌های املائی را قبلاً یاد بگیرند. بهتر است در حضور دانش آموزان مطابق با دستورالعمل تصحیح املاهای فارسی مصوب دفتر برنامه‌ریزی و تکالیف کتاب‌های درس تصحیح املا صورت گیرد. (تبریزی، ۱۳۸۶، صص ۲۲-۳۶).

منصورنژاد و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان "تاثیر آموزش چند حسی فرنالده بر نارسا نویسی و املاء نویسی در دانش آموزان پایه دوم دوره‌ی ابتدای" به نتایج زیر دست یافتند که: یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که روش چند حسی فرنالده در بهبود نارسا نویسی و املاء دانش آموزان دبستان موثر بوده است. و نتایج این پژوهش نشان داد که مداخله در قالب آموزش به روشی چند حسی فرنالده، به دانش آموزان دبستان توانسته است افزایش قابل توجهی در نمرات املاء آنان و همچنین کاهش قابل توجهی در نارسا نویسی آن دانش آموزان داشته باشد که چنین تغییری در گروه گواه مشاهده نشد. عبدلی نسلجی (۱۳۷۸) ارتباط توانمندهای حرکتی و اختلال دیکته نویسی را با استفاده از آزمونهای لیکنین ارزستکی مورد بررسی قرار داد. نتایج حاصله نشان داد که بین توانمندهای حرکتی دانش آموزان دختر و پسر اختلال دیکته نویسی ارتباط معناداری وجود دارد ولی بین توانمندهای حرکتی بین دانش آموزان پسر و اختلال دیکته نویسی ارتباط معناداری وجود نداشت.

پژوهشی توسط امیلین (۲۰۰۹) با عنوان رو یکرد آوری کل کلمه برای بهبود توانای‌های املا نویسی انجام گرفت و نتایج نشان داد که رو یکرد یاد آوری کل کلمه (روش فرنالده) باعث بهبود توانای‌های املاء دانش آموزان می‌شود. در تحقیقی که با عنوان مقایسه تاثیر روش چند حسی فرنالده و دیگر روشهای معمول برای آموزش املاء توسط مطالعات انجمن ملی سلامت کودک و رشد انسان (۲۰۰۳) در مورد کودکان اختلالات یا دیگری نشان داده است که آموزش روش چند حسی فرنالده واز دیگر روشهای آموزشی تاثیر بیشتری دارد (برافورد، ۲۰۱۳).

۷- روش تحقیق

روش پژوهش حاضر از نوع اقدام پژوهی بوده و برای شیوه گردآوری اطلاعات از اسناد و مدارک، مصاحبه با والدین، مشاهده‌ی معلم در کلاس درس و استفاده از نظرات همکاران می‌باشد. و نحوه‌ی تحلیل داده‌ها مبتنی بر روش توصیفی- تحلیلی است.

۸- یافته‌ها

۸-۱- گردآوری اطلاعات (شواهد)

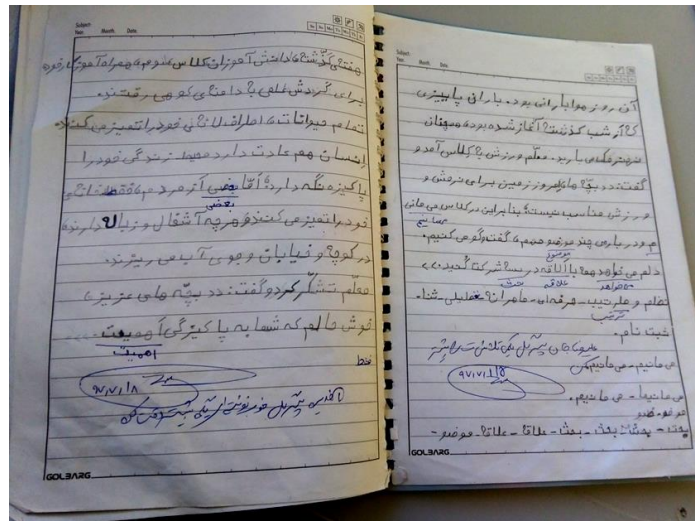
در این مرحله با توجه به سوالات پژوهشی مطرح شده در صفحه‌ی قبل به دنبال این هستیم که با استفاده از ابزارهایی چون: مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه، جدول ثبت مشاهدات، اسناد و مدارک و نظرات همکاران مساله را به اثبات برسانیم. و منابعی که استفاده کردیم شامل: مدیر، کارکنان مدرسه، والدین دانش آموزان، خود دانش آموزان کندنویس، مجلات و مقالات معتبر، کتاب

واسنادومدارک می باشد. شواهد نشان می دهد که دوتا از دانش آموزان پایه ی سوم ابتدایی به نام های علیرضا علیپور و زهرا امیرزادگان دچار مشکل کندنویسی در املاء هستند. که موقع املاء گفتن بعد از جلسه دوم متوجه این مشکل شدم که دوتا از دانش آموزان زود می نویسند ولی علیرضا و زهرا همیشه عقب می ماندند و گاهی بعلت کندنویسی و فشار بیش از حد مداد نوک مدادشان می شکست و بعضی وقتها هم چند حرف را برای اینکه زود بنویسند جا می انداختن و از نظر دقت و توجه کمی برخوردار هستند.

۸-۱-۱-روایت دانش آموزان کندنویس

علیرضا علیپور یک پسر شلوغی است که در ردیف دوم می نشست موقعی که در مدرسه متوسط دوم و سوم شفق و عترت ارجق بودیم. برای اینکه از شلوغ کردن او کاسته شود، او را در ردیف جلو آوردم تا در دید خودم باشه. جلو آمدن علیرضا باعث شد که دیگر مثل سابق شلوغ و بی نظمی نکند. علیرضا اکثرا تکالیف و فعالیت های که گفته می شد را یا انجام نمی داد و یا کامل انجام نمی داد. همیشه هم بهانه می آورد خانم یادم رفته مونده خانه فردا می آورم.

بیشتر وقتها هم یاپاک کنش را گم می کرد یا نوک مدادش تیز نبود. موقع نشستن بر روی صندلی هم کتاب، پاکن و مداد تراش او می افتاد زمین از بس که تو صندلی تکان میخورد. اوایل سال تحصیلی بود وقتی مشق می گفتم دفتر مشقش را خط خطی می کرد یا مشق او از نظر املائی غلط نوشته شده بود. که در عکس (۱) نشان داده شده است.

عکس (۱) دفتر املاء نویسی علیرضا علیپور

بیشتر نقطه ها یا حرف (ز- ص - ح) را با حرف (ذ- س - ه) اشتباه می نوشت. علاقه ی زیادی به ورزش کردن داشت و بصورت گروهی با همکلاسی هایش بازی می کرد. علیرضا موقع املاء گفتن طبق مشاهدات صورت گرفته در کلاس مدادش را تیز نبوده و همیشه کند بوده در حین املاء گفتن مدادش را تراش می داد. دیدم که او زیاد سرش را خم می کند و می نویسند. و در حین نوشتن مدادش را درست نمی گیرد یعنی مداد را یکمی بالاتر می گیرد. و مدادش را خیلی محکم فشار می دهد که در عکس (۲) نشان داده شده است. و اینکار او باعث شکستن نوک مدادش می شد. و به تذکر می دادم که مدادت برای املاء جلسه

بعد از قبل باید تراش بده و مدادت را بیشتر فشار نده تا مدادت نشکند. علیرضا هم چنین موقع لباس پوشیدن کند عمل می کرد و دکمه ی کاپشن خود را خوب نمی بست.

عکس (۲) خم شدن زیاد موقع املاء نویسی بر روی کاغذ

زهرا امیرزادگان یک دختر خجالتی و کم رویی بود که نسبت به علیرضا منظم و تمیز بود. و تکالیف فعالیت های کلاسی که برای جلسه بعد گفته می شد رامرتبا مثل بقیه ی همکلاسی هایش انجام می داد. ولی یکنمی استرس داشت موقع جواب دادن به سوالات پرسیده شده وجلوی وایت برد آمدن. زهرا دختری بود که موقع املاء نویسی همانند علیرضا کندنویس و عقب می ماند. موقع نوشتن او زیاد سرش را خم می کند که در عکس(۳) نشان داده شده است.

عکس (۳) خم شدن زیاد موقع املاء نویسی بر روی کاغذ

و در حین نوشتن مدادش را درست نمی گیرد یعنی مداد را یکمی بالاتر می گیرد. او مانند علیرضا مدادش را خیلی محکم فشار می دهد و اینکار او باعث شکستن نوک مدادش می شد. به او گفتم مداد را از قسمت پایین بگیرد تا راحت بنویسد. و زیاد مدادش را فشار ندهد تا باعث شکستن مداد و عقب افتادن او از همکلاسی هایش نشود. زهرا مانند علیرضا موقع پوشیدن کاپشن خود دکمه هایش را به کندی می بست انکار که عضلات انگشتش ضعیف باشد. طبق مصاحبه و گفتگویی که بامادر و معلم سال اول و دوم علیرضا و زهرا صورت گرفت؛ آنها نیز بی نظمی و شلوغ بودن علیرضا و کندنویسی هر دوتا را تایید کردند. جهت تبیین دقیق مسئله نیاز به اطلاعات بیشتر و دقیق تر می باشد که می بایست به طریق علمی و با رعایت ویژگیهای جمع آوری اطلاعات اقدام نمود. بنابراین با توجه به ماهیت مسئله لازم بود از روش های مختلف جمع آوری اطلاعات استفاده شود

۸-۱-۲-مصاحبه

مصاحبه با والدین در مدرسه: با مادر علیرضا علیپور و مادر زهرا امیرزادگان در مورخ ۹۷/۷/۲۴ در مورد کندنویسی در درس املاء فرزندش صحبت کردم و مادرش را در جریان مشکل کندنویسی در درس املاء قرار دادم. و از او خواستم در منزل به فرزندش املاء بگوید. و نظارت بکنند بر تمریناتی همچون مچاله کردن کاغذ، ریختن دانه های تسبیح و سنگهای ریز را روی فرش بریزد و دوباره جمع کند داخل ظرف بریزد، باز بسته کردن انگشتان دست جهت قوی کردن عضلات انگشتان دست، املاء نویسی در هوا به کمک دست، دقت بر طرز صحیح گرفتن قلم در دست و نحوه ی فشار دادن قلم بروی کاغذ.

۸-۱-۳-مشاهده

در مهرماه ۱۳۹۷ که وارد مدرسه شهیدآقای ارجق شدم بعد از تعیین پایه ها توسط مدیرمدرسه وارد کلاس سوم ابتدایی شدم بعد از سلام و احوالپرسی با دانش آموزان کلاس با آنها آشنا شدم. دانش آموزان کلاس سوم که یک پسر و سه دختر بودند. بعد از دو جلسه تدریس فارسی به آنها گفتم که برای جلسه بعد درس محله ی جدید را بخوانند می خواهم املاء بگویم. موقع املاء گفتن دیدم که علیرضا علیپور و زهرا امیرزادگان عقب موندند و هی میگفتن خانم دوباره تکرار می کنید؟ کنجکاو شدم در وضعیت جسمی دانش آموزان بیشتر دقت کنم. دیدم که هر دو مدادهایشان راتیز نکرده، مداد را نادرست یکمی از بالا دست گرفتند، موقع نوشتن قلم را زیاد فشار می دهند و بر روی صندلی خم شده اند.

۸-۱-۴- بررسی اسناد و مدارک

با بررسی دفتر مشق و املاء نویسی علیرضا و زهرا، طریق مدادگرفتن، محکم فشار دادن مداد موقع نوشتن، خم کردن بیش از حد سر بر روی دفتر املاء نویسی.

۸-۱-۵- استفاده از نظرات همکاران

با معلم های سال قبل و معلم سال اول و دوم این دانش آموزان موضوع را مطرح کردم و راهنمایی خواستم و همکاران ضمن تایید مشکل کندنویسی این دو دانش آموزان در سال های تحصیلی قبل تاکید کردند که موقع املاء گفتند یک جمله کامل بدون مکث گفته شود تا دانش آموزان به تندنویسی عادت کنند و عقب نمانند از همکلاسیهایشان و هم چنین خمیربازی را برای تقویت عضلات انگشتان دانش آموزان توصیه کردند.

۸-۲- سوالات پژوهش

سوال اول: آیا عضلات انگشت دانش آموز ضعیف است؟

مشاهداتی که در کلاس درس صورت گرفت نشان می دهد که عضلات انگشت هردو دانش آموز دختر و پسر نسبت به همکلاسی هایش که مشکل کندنویسی ندارند ضعیف می باشد. برای رفع ضعف عضلات انگشتان علیرضا و زهرا به آنها تمرینات و تکالیفی دادم تا عضلات انگشتان آنها تقویت شود. که این تمرینات و تکالیف شامل:

۱- روزی سه یا چهار بار یک کاغذ باطله را در دست گرفته و مچاله کنید و مدام انگشتان دستتان را باز و بسته کنید.

۲- روزی سه یا چهار دانه های تسبیح را که در خانه دارید با انگشتان دستی که مشق و املاء می نویسید بر روی فرش ریخته و دوباره جمع کنید.

۳- روزی پنج یا شش بار بر روی هوا شروع به املاء نویسی کنید.

سوال دوم: آیا موقع املاء نوشتن مداد را بر روی کاغذ محکم فشار می دهد؟

مشاهدات و بررسی های که موقع املاء نویسی روی دست نشان می دهد که هردو تا از دانش آموزان کندنویس پایه سوم مداد را خیلی محکم بر روی کاغذ فشار می دهند. و این کار باعث شکسته شدن مداد این دانش آموزان در طول املاء نویسی می شود. برای رفع و کاهش این مشکل به آنها توصیه شد که دانش آموزان عزیز برای اینکه مشکل کندنویسی شما کاهش یا رفع شود باید مداد را محکم بر روی کاغذ فشار ندهید. چون فشار زیاد باعث شکستن مداد، پاره شدن دفتر و برگه ی املاء و همچنین باعث عقب افتادن از همکلاسیهای خود موقع املاء نویسی می شود. و اگر این مشکل رفع نشود در سالهای تحصیلی بعدی بر عملکردتان تاثیر می گذارد.

سوال سوم: آیا موقع املاء نوشتن مداد را به طور صحیح در دست می گیرد؟

موقع املاء نویسی مشاهده شد که زهرا و علیرضا مداد را بطور صحیح نمی گیرند و مداد را از قسمت بالایش می گیرند. و این کار آنها باعث کندنویسی در درس املاء و تکالیفی نوشتاری دیگر مدرسه می شود.

برای رفع این مشکل بصورت عملی روش صحیح مداد گرفتن را نشان دادیم تا چندین بار روش صحیح گرفتن مداد را تمرین و تکرار کنند. و با این عمل روش تندنویسی را در درس املاء آغاز کنند.

سوال چهارم: آیا انگیزه لازم برای یادگیری و نوشتن را دارد؟

شواهد و مشاهدات در کلاس درس نشان داد که هر دو دانش آموز کندنویس از انگیزه ی کمی برای یادگیری و نوشتن برخوردار هستند. حتی در طول ماهای اول سال تحصیلی وقتی فعالیت می دادم که دانش آموزان انجام دهند بیشتر وقت علیرضا علیپور خوب و کامل انجام نمی داد. به دنبال علت این امر بود که دو علت برای این مشکل یافتیم:

۱- کم اهمیت بودن و رسیدگی نکردن والدین هردو دانش آموز به انجام تکالیف درسی.

۲- تنبیه شدن توسط معلم های سال قبل.

برای رفع این مشکل و ایجاد انگیزه در دانش آموزان با والدین هردو دانش آموز بعد جلسه ی اولیاء و مربیان مدرسه در تاریخ ۱۳۹۷/۷/۲۴ صبح کردم واز آنها خواستم که به تکالیف و فعالیت های درسی که گفته می شود اهمیت داده و به بچه هایشان کمک کنند. هرچند تنبیه کار درستی نیست و ممنوع شده در آموزش و پرورش، به دانش آموزانم گفتم که شاید معلم سالهای قبلی برای اینکه خوب درس بخوانید شما را تنبیه کردند.

سوال پنجم: آیا در انجام کارهای ظریف دیگر مثل دکمه بستن و لباس پوشیدن هم کند عمل می کند؟

در کلاس موقعی که زنگ آخر کلاس به صدا در می آمد و دانش آموزان آماده می شدند که به خانه هایشان بروند؛ مشاهده می کردم که زهرا و علیرضا در بستن دکمه های کاپشن خود کند عمل می کنند. برای رفع این مشکل به آنها گفتم که بچه ها یک مسابقه می گذاریم هرکی زود بند کفشش و دکمه ی لباسهایش را ببندد جایزه می دهیم. با توجه به شواهد گردآوری (۱) سوالات پژوهش، پیشینه ی نظری و پیشینه ی عملی که در صفحه ی قبل به آن اشاره شد حالا به تجزیه و تحلیل اطلاعات می پردازیم.

با توجه به بررسیها و شواهد رویت شده در کلاس و مدرسه دلایل و علت های اصلی کندنویسی دانش آموزان به شرح ذیل می باشد.

استرس زیاد دانش آموزان

ضعف عضلات انگشتان دانش آموزان

گرفتن قلم به صورت نادرست در دست

عدم رسیدگی والدین به فعالیتهای داده شده برای دانش آموزان

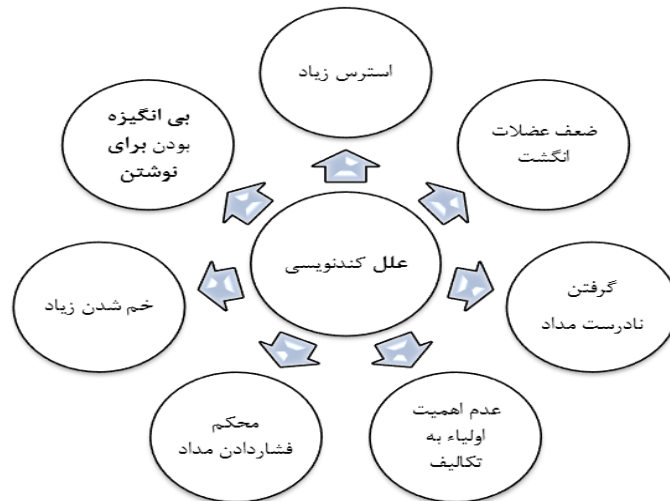
فشار دادن محکم مداد بر روی دفتر موقع نوشتن

خم شدن زیاد بر روی دفتر موقع نوشتن

بی انگیزه بودن دانش آموزان برای نوشتن و خواندن درس

استرس و اضطراب دانش ای موزان باعث شده بود که موقع املاء نویسی دچار کندنویسی شوند و براینکه عقب نمانند از همکلاسیهایشان گاهی حرفی را جا می انداختن. طی مشاهدات صورت گرفته در کلاس درس و استفاده از تجارب همکاران سالهای قبل سال تحصیلی هردو دانش آموز عضلات انگشتان شان ضعیف بوده و برای املاء نویسی و تکالیف نوشتاری دیگر دچار کندنویسی می شدند. طریقه ی ناصحیح گرفتن مداد در دستان دانش آموزان که مداد را یکمی بالاتر از حد استاندارد مداد را در دست می گرفتند. و به کرات در ماههای اول سال تحصیلی مشاهده کردم و چندین بار بصورت عملی روش صحیح گرفتن مداد در دست را به آنها نشان دادم، یکی دیگر از دلایل کندنویسی این دانش آموزان می باشد. یکی دیگر از علت های اساسی کندنویسی این دانش آموزان محکم فشار دادند بیش از حد مداد موقع املاء نویسی و دیگر تکالیف نوشتاری می باشد. عدم رسیدگی و سهل انکاری والدین این دانش آموزان به علت کشاورزی و دامداری باعث شده بود که در انجام فعالیتهای داده شده کند عمل کنند یعنی یا فعالیتهای داده شده را انجام ندادند یا بصورت ناقص انجام دهند. که به والدین هردو دانش آموزان بعد از جلسه ی اولیا و مربیان در مورخ ۹۷/۹/۹ چندین بار تذکر داده شد که به فرزندانتان در خانه املاء گفته تا بامشکلشان آشنا شوند و همکاری لازم را جهت کاهش و رفع کندنویسی بچه هایشان با معلم داشته باشند. از دلایل دیگر کندنویسی دانش آموزان

کلاس سوم ابتدایی خم شدن بیش از حد بر روی برگه و دفتر موقع املاء نویسی می باشد. بی انگیزه بودن دانش آموزان برای نوشتن به علت اهمیت والدین به ادامه تحصیل و نبود مقاطع بالای تحصیلی در روستای ارجق می باشد. که باعث بی انگیزه گی برای تحصیل و کندنویسی این دانش آموزان شده بود.

نمودار ۱: علل کندنویسی

۹- انتخاب راه حل های اساسی

باتوجه به تجزیه و تحلیل اطلاعات در صفحه ی قبل با در نظر گرفتن عوامل مطرح شده به ارائه ی راه حل های پیشنهادی جهت رفع یا کاهش مشکل کندنویسی دانش آموزان می پردازیم:

ایجاد انگیزه برای نوشتن

کاهش استرس با دادن تکالیف آسان

دادن مسوولیت به هر دو دانش آموز

تمرین مجاله کردن کاغذ

تمرین خمیربازی و جمع کردن دانه های تسبیح

تمرین املاء نویسی در هوا

آموزش عملی روش صحیح مداد گرفتن در دست

آموزش عملی آرام فشار دادن مداد بر روی کاغذ

اجرای راه حل ها

در این مرحله باتوجه به راه حل های اساسی که در بالا ارائه شد حالا به اجرای این راه حل ها می پردازیم:

ایجاد انگیزه برای نوشتن

در ابتدای سال تحصیلی متوجه شدم که هر دو دانش آموز از انگیزه ی لازم برای نوشتن و درس خواندن برخوردار نیستند. بنابراین برای افزایش انگیزه در این دانش آموزان به هر دوی آنها بیشتر توجه کردم. و در مدرسه قبلی ، مدرسه عترت وشفق ارجق که دوره ی دوم و دوره ی سوم به علت کمبود کلاس که در کلاس تربیت بدنی تدریس می کردم آنها را به ردیفهای

جلوی کلاس اوردم. و وقتی در فعالیتهای کلاسی یا تکالیف داده شده خوب عمل می کردند آنها را با دادن جوایز تشویق و علاقمند به درس می کردم.

کاهش استرس با دادن تکالیف آسان

برای کاهش استرس دانش آموزانی که مشکل کندنویسی داشتند سعی می کردم موقع املاء گفتن از متنهای آسان کتاب و یک صفحه املاء بگویم. تا مانند بقیه ی همکلاسی های خود به راحتی بنویسند و عقب نمانند و این کار باعث کاهش استرس آنها و غلط های املایی کمتر و گرفتن نمره ی خوب و تشویق به نوشتن خوب و درست می شد. حتی بعضی وقتها به این دو دانش آموز تکالیف آسان و راحت می دادم تا از استرس آنها کاسته شود.

دادن مسئولیت به هر دو دانش آموز

برای افزایش اعتماد به نفس دانش آموزانم با دادن مسئولیت به علیرضا علیپور و زهرا امیرزادگان و انتخاب هر دو دانش آموز به نمایندگی کلاس بصورت هفتگی و در کارگروهی کلاسی و بازیهای ورزشی مشارکت می دادم تا ضمن مسئولیت پذیری و افزایش اعتماد به نفس برای انجام تکالیف درسی و غیره تشویق می شدند.

تمرین مجاله کردن کاغذ

برای تقویت عضلات انگشتان دست دانش آموزان گفته شد که روزی سه و چهار بار و هر بار پنج دقیقه کاغذ باطله یا کاغذ روزنامه را با دست هایشان مجاله کنند و همچنین کاغذهای باطله را قیچی کند و دکمه های لباس، بند کفش و زیپ را خودش باز و بسته نماید که این تمرین هم در منزل و هم در کلاس صورت گرفت.

تمرین خمیربازی و جمع کردن دانه های تسبیح

برای تقویت دست و عضلات انگشتان دست دانش آموزان به آنها روزی چهار و پنج بار و هر بار سه دقیقه تمرین خمیربازی و جمع کردن دانه های تسبیح در منزل داده شد که نتایج خوبی حاصل شد.

تمرین املاء نویسی در هوا

برای تقویت عضلات انگشتان دست دانش آموزان به آنها روزی چهار و پنج بار و هر بار سه دقیقه تمرین املاء نویسی در هوا داده شده بود. که این تمرین هم در منزل و هم در کلاس صورت گرفت.

آموزش عملی روش صحیح مداد گرفتن در دست

با مشاهدات صورت گرفته در کلاس درس و موقع املاء نویسی متوجه شدم که دانش آموزانم به شیوه ی نادرست مداد را در دست می گیرند. بطوری که مداد را از قسمت بالا می گیرند و اینکار باعث کندنویسی بیشتر آنها می شود. برای همین بصورت عملی روش صحیح مداد گرفتن در دست به آنها آموزش دادم که در عکس (۴) نشان داده شده است.

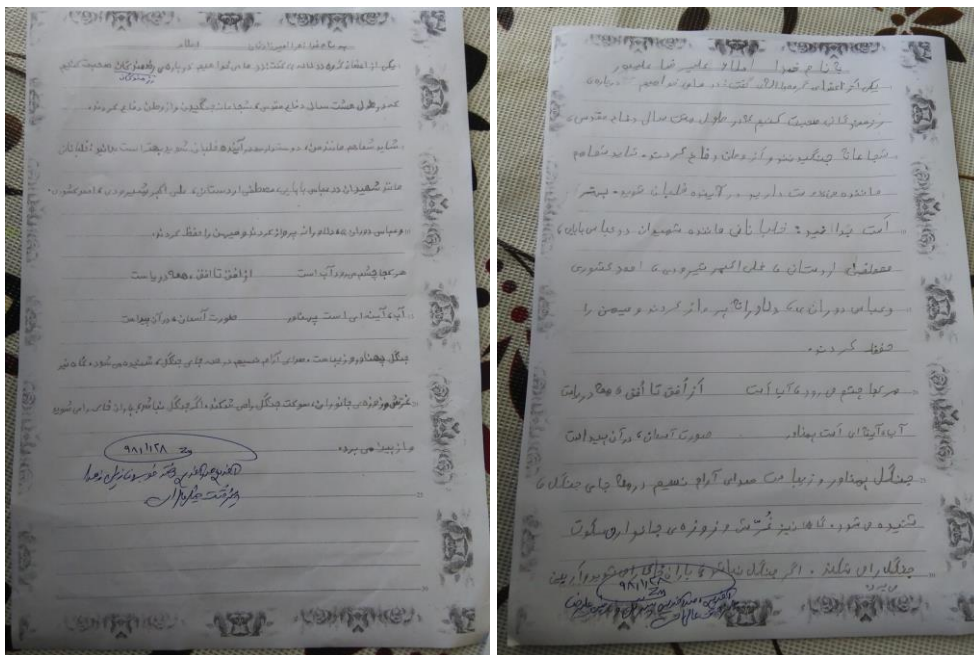

عکس (۴) شیوه ی درست گرفتن مداد در دست دانش آموزان بعد از آموزش عملی معلم

آموزش عملی آرام فشار دادن مداد بر روی کاغذ به وضعیت نشستن دانش آموزان ونحوه ی گذاشتن دفتر روی میز وهمچنین فشار دادن مداد بر روی کاغذ توجه کردم دیدم که هردو دانش آموزم مداد را محکم بر روی کاغذ فشار می دهند. واینکار علاوه بر کندنویسی باعث شکستن نوک مداد وتراش مجدد مداد وعقب ماندن آنها ازبقیه ی همکلاسی هایشان می شد. برای همین بصورت عملی روش صحیح فشار دادن مداد بر روی کاغذ را به آنها نشان دادم.

۱۰-گردآوری اطلاعات(شواهد۲)

در این مرحله باتوجه به راه حل ها و مراحل قبلی پژوهش به گردآوری اطلاعات(شواهد۲) می پردازیم:
نظر به اینکه پژوهش ما در مورد مشکل کندنویسی دانش آموزان پایه سوم ابتدایی مدرسه ی شهید آقایی ارجق می باشد شواهد دو نشان داد که: مشکل کندنویسی دانش آموزانم در درس املاء نسبت به ماههای قبل کاهش یافت. و دانش آموزانم علاوه بر کاهش کندنویسی در درس املاء در درسهای نوشتاری دیگر هم به پیشرفت های خوبی دست یافتند. که در عکس (۵)نشان داده شده است. حتی در دفتر مشق اینها نگاه کردم دیدم ازنظر نوشتاری نسبت به مشق های قبلی نوشته شده که نامرتب و غلط های املائی وحذف نقطه و جابجایی حروف زیاد داشتند کمتر شده بود. در مشق های جدید علاوه بر تمیز ومرتب نوشتن نشانه های از غلط نویسی نبود.

عکس (۵) آزمون املاء نویسی علیرضا علیپور وزهرا امیرزادگان بعد از کاهش کندنویسی

حتی مدیر و معلم سال قبل این دانش آموزان نیز که با کندنویسی آنها آشنا بودند با کاهش کندنویسی دانش آموزان و پیشرفت آنها در درس املاء و درسهای دیگری بردند و برای تشویق و ایجاد انگیزه بیشتر برای درس خواندن در این دانش آموزان به کمک والدین آنها جوایزی تهیه و طی مراسمی به آنها اهداء شد که درعکس (۶) نشان داده شده است.

عکس (۶) اهداء جایزه علیرضا علیپور و به زهرا امیرزادگان

بررسیها و شواهد (۲) نشان داد که علیرضا علیپور و زهرا امیرزادگان در زمینه ی تقویت عضلات انگشتان دست، گرفتن صحیح مداد در دست، فشار دادن قلم بر روی دفتر موقع املاء نویسی و دیگر تکالیف نوشتاری به پیشرفت های خوبی دست یافتند.

۱۱- ارزیابی و اعتبارسنجی اقدام جدید

باتوجه به شواهد (۲) که در صفحه ی قبل ارائه شد. در این مرحله به ارزیابی و اعتبارسنجی اقدام جدید می پردازیم: با به کارگیری راه حل ها و روش های یاد شده در مراحل قبلی پژوهش این دانش آموز در نوشتن املاء دیگر مشکلی نداشتند و با اشتیاق املاء می نوشتند. دیگر در درس املاء دلهره واسترس نداشتند و به راحتی دفتر املاء نویسی را در می آورند و هر کلمه و جمله ای که به آنها می گفتم به راحتی می نوشتند. آنها موقع املاء نویسی قلم را صحیح به دست می گرفتند و اعتماد به نفس و انگیزه ی زیادی برای املاء نویسی و درس خواندن برخوردار شدند. مادر هر دو دانش آموز خیلی خوشحال بودند و می گفتند: با دیدن دفتر مشق و املاء نویسی که نمرات خوبی دارند و تمیز و مرتب هستند و دیگر در خانه هر متنی را بگوییم به راحتی و درست می نویسند.

۱۲- نتیجه گیری

کندنویسی یکی از مشکلات دانش آموزان در مقطع دبستان است که می تواند در آینده نیز با آنان همراه باشد. کند نویسی سبب بروز مشکلات فراوانی در درس املاء می شود و دانش آموزان را در انجام تکالیف ناتوان می سازد. اگر کند نویسی در سنین پایین درمان نگردد، در بزرگسالی باعث به وجود آمدن مشکلات دیگری می شود. کند نویسی سبب بروز مشکلات فراوانی مخصوصا در درس املاء می شود. اولین گام برای برطرف کردن هر ضعفی شناخت آن می باشد. اگر معلم و مربی به موقع و دقیق مشکلات دانش آموز را تشخیص دهد می تواند سریع راه حل مناسب و منطقی را برای حل مشکل انتخاب و در جهت بهبود وضعیت آموزشی دانش آموزان اقدام نماید. نتایج و یافته های به دست آمده از این پژوهش نشان داد که با تشویق و اهداء جوایز و ایجاد انگیزه ی لازم برای تکالیف نوشتاری می توان دانش آموزان را به نوشتن و درس خواندن ترغیب و تشویق کرد و شاهد موفقیت های روز افزون این عزیزان در مراحل بعدی تحصیل بود. یافته های دیگر این پژوهش نشان داد که با دادن تمریناتی چون مچاله کردن کاغذ باطله، خمیربازی و جمع کردن دانه های تسبیح توسط دانش آموزان کندنویس می توان به تقویت عضلات انگشتان دست و کاهش کندنویسی اشاره کرد. از نتایج دیگر به دست آمده ی این اقدام پژوهی می توان به روشهای صحیح گرفتن مداد در دست و آرام فشار دادن مداد بر روی کاغذ اشاره کرد. که از کندنویسی دانش آموزان در درس املاء نویسی و دیگر تکالیف نوشتاری جلوگیری می کند. نتایج دیگر این پژوهش که تاثیر کار گروهی و مشارکت دادن دانش آموزان کندنویس در بازیهای گروهی و دادن مسئولیت نمایندگی کلاس به آنها باعث افزایش اعتماد به نفس و مشارکت بیشتر در فعالیتهای کلاسی شد و از انزوا و کم رویی آنها کاسته شد.

تشکر و قدردانی

از همکاران محترم، اولیای گرامی و دانش آموزان عزیز روستای ارجق منطقه لاهرود کمال تشکر قدردانی را داریم.

مراجع

۱. آورنده، امید، اقدام پژوهی راهکارهای آموزش و تقویت املاء فارسی، مجله ی رشد آموزش ابتدایی، شماره ۴، ص ۹۲، ۱۳۹۴
۲. تبریزی، مصطفی، درمان اختلالات دیکته نویسی، چاپ دوازدهم، تهران، نشر فراروان، صص ۲۲-۳۶، ۱۳۸۶
۳. مرتضی، عرفانیان، چگونه توانستم مشکل ضعف و کند نویسی را در درس املاء در علی دانش آموز پایه چهارم کاهش دهم، مجله ی رشد، بهار ۹۴، آموزش ابتدایی، شماره ۴، صص ۲۱-۳۴، ۱۳۹۳
۴. ملکوتی، زهرا، املاء به شیوه ی بارش مغزی، مجله ی رشد آموزش ابتدایی، شماره ۵، صص ۱۱۱-۱۲۳، ۱۳۹۴

۵. Amy Lyn, M. S. (۲۰۰۹). Spelling remediation in a development dysgraphic via a whole-word. approach. Journal of Institute of Health Professions. ۷. pp. ۱۱۸-۱۲۸
۶. Brad ford, J. (۲۰۱۳) Using Multisensory Teaching Method. Available at: [www. Dyslexia. Parent](http://www.Dyslexia.Parent).